

REFAH DEVLETİNE GİDEN YOLDA DEVLETİN GÜVENLİK GÖREVİ

Hakan YUMUŞAK*

GİRİŞ

Devletin kökenlerini tarihçi William H. McNeill ‘‘Dünya Tarihi’’ adlı eserinde milattan önce 1200’lere kadar dayandırmakta, Dor istilası ile Yunan anakarasından çıkan Yunanlıların Ege’yi geçerek Anadolu kıyılarına (İyonya) yerleştiklerini, İyonya Yunanlarının, ‘‘polisi’’ (site devleti) kurarak, tüm batı dünyasının, siyasal örgütlenişi belirli ülke sınırlarıyla tanımlanmış egemen birimler, yani devletler olarak gerçekleştirme eğiliminin kaynağı olan bir örnek ortaya koymuş olduklarını dile getirmektedir.¹

Devlet olgusunun bu ilk adımından sonra devlet üzerine yürütülen düşünceler çeşitlenmiş, Milattan önce 400’ lü yıllarda Platon ideal devlet tanımını geliştirmiştir. Platon belirli bir ahlaki (etik) zeminde türeyen doğru kuralların, adil yasaların ideal toplumu, ideal siyasal rejimi inşa etme imkânı vereceğini belirtmektedir.² Bunun yanında Platon ideal devletin, fiili devletleri yargılayabilecek bir standart sağladığını söylemiştir.³

Modern manada devletin tanımını yapmak gerekir ise; ‘‘Devlet, yerleşik bir topluluğun hukuksal ve siyasal açıdan örgütlenmesi sonucu oluşan ve tüzel kişiliğe ve egemenliğe sahip bir varlık olarak tanımlanabilir.’’⁴

Öte yandan, devlet toplumun idaresini, güvenliğini, rahat üretim ve tüketim yapmasını sağlayan bir örgüt, onun siyasi kimliğinin asıl kaynaklarından birisidir. Medeni ve demokratik bir toplum, ancak sağlam bir devlet örgütü sayesinde gelişebilir.⁵ Bu türlü devlet anlayışına ulaşmamızı sağlayan kaynak

---

* İstanbul 5. İdare Mahkemesi Hakimi.

¹ William H. McNeill, **Dünya Tarihi**, Çeviren; Alaeddin Şenel, 14.Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, Eylül 2008, s. 134-135.

² Ahmet Arslan, **İlkçağ Felsefe Tarihi-2**, 1.Baskı, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008, s. 213.

³ Alasdair Macintyre, **Ethik'in Kısa Tarihi Homerik Çağdan Yirminci Yüzyıla**, Çeviren; Hakkı Hünler, Solmaz Zelyut Hünler, İstanbul, Paradigma Yayınları, 2001, s.93.

⁴ A. Şeref Gözübüyük, **Anayasa Hukuku**, 12.Basım, Ankara, Turhan Kitabevi, Mart 2003, s. 13.

⁵ Kemal H. Karpat, **Türk Demokrasi Tarihi**, 1.Baskı, İstanbul, Timaş Yayınları, Nisan 2010, s.65.

ise devletin kökenini açıklayan irade kuramlarından “toplumsal antlaşma” teorisidir.

Toplumsal anlaşma kuramının farklı düşünürlerce çeşitli açıklamaları yapılmıştır; “İnsan insanın kurdudur” diyen Hobbes’a göre, birbirleriyle savaş durumunda olan insanlar, bu felaketten kurtulmanın yolunu, güvenlik ve barış içinde yaşamının aracı olarak devleti oluşturmakta bulmuşlardır. Hobbes’a göre, devleti meydana getiren toplumsal anlaşmadır. Bu anlaşma insanlar arasındaki karmaşayı önlemiş ve devlet kurulmuştur.

Locke ise, toplumsal anlaşmayı açıklarken insanın doğuştan özgür olduğunu, insanların özgürlüklerinden fedakârlık etmeleri, ancak devlet toplumunun getireceği yükümlülüklerle katlanmaları ile olacağını söyler. Bunun amacı da, herkese iyilik, güven ve barış sağlanmasıdır. Toplumsal anlaşma ile herkes, toplumun diğer bireylerine karşı, çoğunluğun kararına uymayı kabul etmiştir. Kısaca belirtmek gerekir ise, siyasal toplumun oluşmasına, toplumu oluşturan özgür insanlar razı olmuşlardır. Siyasal toplumu insan iradesi oluşturmuştur.

Toplumsal anlaşmayı, Rousseau ise, aşağıdaki gibi açıklar. İnsanlar toplum halinde yaşamaya karar verdiklerinde, hakları ile birlikte topluma girmiş olurlar. Her ortak, bütün hakları ile birlikte kendisini topluluğa devreder. İnsan topluluğa girerken, haklarından vazgeçmiştir; hakları ile birlikte toplumun üyesi olmuştur.- herkes kendini, herkese vermekle, hiç kimseye vermemektedir -. Bu nedendir ki, egemenlik toplulukta, başka bir deyişle halktadır. İşte, insanın hakları ile birlikte topluma girmesine, toplumsal sözleşme denir. Bu üstü kapalı bir sözleşmedir.”⁶

I. BİREY VE DEVLET İLİŞKİSİ

Devlete yukarıda vermeye çalıştığımız anlam devlet ile bireyin ilişkisinin ne olduğunu sorgulamamıza yol açmaktadır. Bireyin devlet için olduğu görüş ile devletin birey için olduğu görüşler arasında devletin birey için var olduğu görüşü toplumsal sözleşme kuramına daha yakın durmakta bizce de devlet-birey ilişkisini doğru tanımlamaktadır. Şöyle ki; bireyin devlet için var olduğu kuramını kabul etmek devleti somut bir varlık haline getirmekte ve esasen sadece topluma, dolayısıyla bireye hizmet etmesi gereken devleti, kendisine hizmet edilen ve suni bir şekilde oluşturulmuş hegemonik bir güç haline getirmektedir.

Bireyin, toplumun bir ögesi olması devletin onun üzerinde sınırsız hak sahibi olmasını gerektirmez. Tam tersine devlet bireyin mutluluğu için vardır ve onun mutluluğu için sınırlandırılır. Devletin bu sınırlama neticesi karşı karşıya kaldığı hareket alanı da artık, toplumun yani bireyin menfaatlerinin gerektirdiklerinin yapılmasıdır. Yani her ne olursa olsun özne, devlet değil bireydir.

⁶ Gözübüyük, a.g.e., s.14.

Dolayısıyla devlet birey için vardır ve devlet bireylerin mutluluğu ve bekası için organize olmalıdır.

Mutluluğun kim için olduğu sorusu da bu aşamada çözümlenmesi gereken bir soru olarak karşımızda belirmektedir. Mutluluğun devlet için olduğu görüşünü savunmak mümkün olmadığına göre, birey için olduğunu kabul etmek gerekecektir. Ve doğal olarak mutlu olması gereken birey için ortaya çıktığı kabul edilmesi gereken devletin amaç olduğunu kabule imkân bulunmaktadır. Devlet, olsa olsa toplum ve bireyin yaşamının en verimli bir şekilde idame ettirilebilmesi için bir araç pozisyonunda olacaktır.

Öte yandan devletin konumunun bu kadar ciddi bir şekilde sorgulanmasının nedeni; bireyin her ne olursa olsun belli başlı bazı ihtiyaçlarını ancak ve ancak organize olmuş bir devlet gücü ile karşılayabilmesinden ileri gelmektedir. Böylesine büyük bir güç ve bu derece bağımlılıkta doğal olarak devletin kimi zaman kuruluş amacından sapmasına ve kontrol edilemez ve kendisine hizmet edilen bir güç haline dönüşmesine yol açabilmektedir.

Ancak şu unutulmamalıdır ki devlet her ne olursa olsun birey için vardır ve kendisinde sadece ve sadece soyut bir kişiliktir.

II. DEVLETİN GÖREVLERİ VE GÜVENLİĞİN ÖNEMİ

Devlet olgusu ortaya çıktığı ilk zamanlardan itibaren pek çok değişikliğe uğramış, çeşitli görevler edinmiş ve hala devletin varlık sahasının nerede başlayıp nerede bittiğine ilişkin tartışmalar devam ede gelmiştir. Bu gelişme ve dönüşüm süreci içerisinde ise devlete atfedilen görevlerde çeşitli gelişmeler, ek-silmeler, artmalar olmuştur. Ancak bu dönüşüm sürecinin en başından en sonuna kadar devletin değişmeyen ve her zaman için vatandaşlarına sunması gereken hizmetlerin başında kişilerin ve toplumun güvenliğinin sağlanması yer almıştır. Güvenliğin sağlanması görevini bu kadar vazgeçilmez kılan şey ise kişilerin ne yaparlarsa yapsınlar tek başlarına güvenliklerini sağlamaya muktedir olamamaları ve bunun ancak organize edilmiş bir güvenlik teşkilatı aracılığı ile yapılabilir olmasıdır. Devletin yüklendiği diğer tüm görevleri (eğitim, sağlık, ulaşım vs.) bireyler veya gruplar belki belli bir noktaya kadar sağlayabilirken, güvenlik ihtiyacını ancak ve ancak devletin sağlaması vazgeçilmez bir zorunluluktur.

Güvenlik görevinin devlet tarafından layığıyla yerine getirilebilmesi için de;

1. Suç ve suçlularla mücadele edebilmesi için yeterli büyüklükte güvenlik teşkilatını kurması ve bu teşkilatın en üst düzeyde ve her yönüyle eğitilmesi,
2. Güvenlik teşkilatının teknolojik yeniliklere göre donatılması,
3. Suçun ortaya çıkmasından önce suçun oluşmasının önüne geçilebilmesi için gerekli güvenlik ağının kurulması, yani önleyici kolluk hizmetini (idari kolluk) en etkin şekilde yürütmesi,

4. Suça yönelebilecek kişilerde, suç işlenmesi halinde yakalanıp cezalandırılabilmesine dair kuvvetli bir inancın oluşturulması.
5. Suçun önlenememesi ve ortaya çıkması halinde suçluların en süratli şekilde yakalanıp yargı önüne çıkarılması,
6. Verilecek cezaların suçtan caydırıcı nitelikte olması, şartlarını yerine getirmesi gerekmektedir.

Devlet varlığı ile vatandaşlarına güven vermeli ve vatandaşlar kendilerini başka hiçbir güce dayanmak zorunda hissetmemelidirler. Toplumda güvenliğin sağlanması konusunda devlet dışında hiçbir güç odağı bulunmamalıdır. Zira güvenliğin tam anlamıyla tesis edilmesinin yegâne yolu buradan geçmektedir.

Nitekim modern devletin mimarlarından Locke ve Hobbes, devleti güvenlik sağlama temeli üzerine oturtmuşlardır. Onlar için devleti düşünmekle, bireyin korunma hakkını düşünmek aynı şeydir. Hobbes, siyasal kuramında korku, güvensizlik gibi duygulara özel bir önem vermiş ve düşüncelerinde sürekli olarak güven arayışı içinde olmuştur. Hobbes'a göre devletin temel görevi, güvenlik sağlamaktır. Bu güvenlik kavramı, yalnızca yaşamın korunması anlamına gelmemekte aynı zamanda mutlu bir yaşamın sürdürülmesini de içermektedir.⁷

III. SOSYAL DEVLET VE MUTLULUK

Sosyal devlet, devletin sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla, sosyal ve ekonomik hayata aktif şekilde müdahalesini meşru ve gerekli gören bir devlet anlayışı olarak tanımlanabilir.⁸ Sosyal devletin temel değerleri, “yaşama güvenliği”, “tam istihdam” ve “çalışma gücünün korunması”dır.⁹

Sosyal devlet ile eşanlı olan “refah devleti” için Edward McNall Burns, *Çağdaş Siyasal Düşünceler* adlı eserinde, “Refah devleti yalnızca toplumsal amaçlara ulaşmak için ekonomik işlere rehberlik edilmesini, onların yönlendirilmesini ve denetlenmelerini değil, vatandaşların mutluluğunu arttırmak yolunda, devlet makinesinin neredeyse her biçimde ve hemen hemen her amaçla kullanılmasını da içerir. Bu anlayış, devletin, bütün vatandaşlarının durumlarını pozitif yönde (eylemde bulunarak) daha iyileştirmek için var olduğu ilkesi üzerine kurulmuştur.”¹⁰

⁷ Şebnem Gökçeoğlu Balcı, **Tutunamayanlar ve Hukuk**, Ankara, Dost Kitabevi, Mart 2007, s. 28-29.

⁸ Ergun Özbudun, **Türk Anayasa Hukuku**, 8. Baskı, Ankara, Yetkin Kitabevi Yayınları, 2004, s. 44.

⁹ Gökçeoğlu Balcı, **a.g.e.**, s. 21.

¹⁰ Edward McNall Burns, **Çağdaş Siyasal Düşünceler 1850-1950**, Çeviren; Alaeddin Şenel, 2. Gözden Geçirilmiş Baskı, Ankara, Birey ve Toplum Yayınları, Kasım 1984, s. 200.

Yukarıda aktarılan Hobbes'un düşüncelerinden de görüleceği gibi güvenlik ile mutluluk nedensellik ilişkisi içerisinde bulunmakta, buna karşılık, Edward McNall Burns ise sosyal devlet ile mutluluğun birbirleri ile nedensellik bağı içerisinde olduklarını açıklamaktadır. Bu iki düşünürün söylediklerinden yola çıkar isek sosyal devletin tam manası ile tüm işlevlerini yerine getirebilmesi için, devletçe güvenlik görevinin tam ve eksiksiz olarak yerine getirilmesi gerekmektedir.

Hobbes "İnsan insanın kurdudur" derken, insanın içindeki korkudan yola çıkıyordu. Gerçekten insanların da hayvanlar gibi birincil korkusu yaşamının sona ermesi/erdirilmesi korkusudur. Elbette düşünen bir varlık olan insan bu olgunun yerine çeşitli motivasyonlar ikame edebilir ya da birden fazla korkuya da sahip olabilir.

İnsan, yaşamının güvende olduğunu bilmek ister. Tereddüt, belirsizlik, kaygı insanın kendi içine kapanmasına sebep olur. Bu ise bilinen insan gelişimine sekte vurur.

Ekininin saldırganlarca talan edileceğini düşünen bir kişinin önünde üç yol vardır: Ya saldırganlarla mücadele edecek (o bir kişi saldırganlar birçok), ya ekininin büyük kısmı karşılığında karın tokluğuna yaşamını alacak (haraç), ya da bulunduğu yerden başka bir yere göç edecek (sürgün). Ancak her durumda ortak olan şey çiftçinin asıl meşguliyetinin saldırganlarla uğraşmak olduğu aşikârdır, oysa asıl meşguliyeti çiftçilik olmalıydı. Dolayısıyla bu üretimden düşen bir tarladır. Bu ölçüğü daha fazla büyüttüğümüzde kaybın büyüklüğü de kendini gösterir.

Küresel Bunalım adlı eserinde ise Ahmet Davutoğlu, "insanoğlu, doğduğu andan itibaren bir güvenlik ihtiyacı içindedir ve bu ölümüne kadar sürer. Öte yandan, doğduğu anda annesine bağlıken dahi bir güç, bir irade göstermek ister. İnsanoğlunun tarih içindeki arayışının ve yürüyüşünün temel unsurları ontolojik güvenlik ve özgürlük arayışıdır. İnsanoğlu güvenlikle ontolojik var oluşunu, özgürlükle de kendini diğer varlıklardan ayıran iradesini tarih sahnesine yansıtır." görüşlerini aktarmaktadır.¹¹

IV. SONUÇ

M. Foucault, "Hükümetler, toplumların mutluluğuyla ilgilenmek iddiasında olduklarından, kararlarının insanlarda neden olduğu veya ihmallerinin yol açtığı mutsuzluklar hükümetlerin kar-zarar hanesine geçirilmelidir. İnsanların mutsuzluğundan hükümetlerin sorumlu olmadıkları fikri yanlış olduğundan, insanların mutsuzluğunu hükümetlerin gözlerine ve kulaklarına sokmak bu uluslararası yurttaşlığın her zaman görevidir. İnsanların mutsuzluğu asla siyasetin dilsiz bir kalıntısı olmamalıdır. Bu mutsuzluk iktidarı ellerinde tutanlara

¹¹ Ahmet Davutoğlu, **Küresel Bunalım**, 19. Basım, İstanbul, Küre Yayınları, Temmuz 2010, s. 37 ve 70.

seslenmeyi ve başkaldırmayı mutlak bir hak olarak meşrulaştırır.”¹² görüşlerini dile getirmektedir.

Devlet, toplumun rızası ile iktidarı almıştır, dolayısıyla insanların mutlu bir yaşam sürmesini sağlamak onun birincil görevidir ve borcudur. Devlet bu yöndeki sorumluluğunu kabul etmeli ve gereğini yerine getirmek üzere kendini organize etmelidir. Tam tersi durumda, yani insanların mutlu edemeyen bir devletin varlık sebebi ortadan kalkmış olmaktadır.

Dolayısıyla sosyal devlet vatandaşlarının her türlü yoksunluğunu gidermek zorunda olduğu için bireyin ciddi bir şekilde mutsuz olmasına sebep olabilecek güvenlik görevini de hangi şart altında olursa olsun tam manası ile yerine getirmek zorundadır.

KAYNAKÇA

ARSLAN, Ahmet, **İlkçağ Felsefe Tarihi-2**, 1. Baskı, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008.

BURNS, Edward McNall, **Çağdaş Siyasal Düşünceler 1850-1950**, Çeviren; Alaeddin Şenel, 2.Gözden Geçirilmiş Baskı, Ankara, Birey ve Toplum Yayınları, Kasım 1984.

DAVUTOĞLU, Ahmet, **Küresel Bunalım**, 19. Basım, İstanbul, Küre Yayınları, Temmuz 2010.

FOUCAULT, Michel, **Özne ve İktidar**, Çeviren; Işık Ergüden, Osman Akınhay, 1.Basım, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2000.

GÖKÇEOĞLU BALCI, Şebnem, **Tutunamayanlar ve Hukuk**, Ankara, Dost Kitabevi, Mart 2007.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, **Anayasa Hukuku**, 12. Basım, Ankara, Turhan Kitabevi, Mart 2003.

H. MCNEİLL, William, **Dünya Tarihi**, Çeviren; Alaeddin Şenel, 14.Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, Eylül 2008.

KARPAT, Kemal H., **Türk Demokrasi Tarihi**, 1. Baskı, İstanbul, Timaş Yayınları, Nisan 2010.

MACINTYRE, Alasdair, **Ethik'in Kısa Tarihi Homerik Çağdan Yirminci Yüzyıla**, Çeviren; Hakkı Hünler, Solmaz Zelyut Hünler, İstanbul, Paradigma Yayınları, 2001.

ÖZBUDUN, Ergun, **Türk Anayasa Hukuku**, 8. Baskı, Ankara, Yetkin Kitabevi Yayınları, 2004.

¹² Michel Foucault, **Özne ve İktidar**, Çeviren; Işık Ergüden, Osman Akınhay, 1.Basım, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2000, s. 289.